

СТАНОВИЩЕ

относно дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен „доктор“ по научна специалност „Статистика и демография“ към департамент „Демография“, Институт за изследване на населението и човека при Българската академия на науките

Изготвил становището: доц. д-р Александър Цветанов Найденов, преподавател от катедра „Статистика и иконометрия“, факултет „Приложна информатика и статистика“, УНСС-София, доктор по научна специалност 05.02.06 „Статистика и демография“ (Диплома №: 34089/17.05.2010, утвърдена с Протокол 4/16.03.2010), доцент по научна специалност „Статистика и демография“ (Свидетелство №: 70/2017 г., Заповед ЧР-800/01.03.2017, регистриран в НАЦИД).

Автор на дисертационния труд: Евелин Славомирова Йорданова

Тема на дисертационния труд: „Фактори за продължителност на живота в добро здраве в България“

Научен ръководител: проф. д-р Кремена Борисова-Маринова

I. Общо представяне на дисертационния труд

1. **Предмет** на научното изследване е задълбоченото разглеждане на проблематиката, касаеща продължителността на живота в добро здраве в Република България и факторите, които я обуславят.
2. **Обем** - дисертационният труд за придобиване на образователна и научна степен „доктор“ е с общ обем 264 страници, от които 181 страници основно изложение, 7 страници използвани информационни източници (36 източника на кирилица, 40 източника на латиница и 6 интернет източника) и 75 страници с приложения. Трудът съдържа 22 фигури (вкл. 8 карти), 49 таблици, като е структуриран в: увод, три глави, заключение, използвана литература и приложения.
3. **Структура** – научната разработка има ясна структура и следва изцяло логиката на изследваната проблематика.

В увода е обоснована необходимостта от провеждането на задълбочен анализ на здравословното състояние на населението. Направен е кратък литературен обзор на понятията, касаещи здравето, както понятия, свързани с различни страни на разглежданата тематика. Дефинирани са коректно: обектът, предметът, целта и задачите на изследването. Изследователската теза на автора е, че: „...през периода 2011 – 2016 г. очакваната продължителност на живота в добро здраве при раждане на мъжете и жените в България намалява, за разлика от повечето европейски страни. Определящите фактори за увеличаване на продължителността на живот на хората (включително и в добро здраве) са, от една страна, развитието на системата на здравеопазване (ресурси, медицински дейности, достъп и качество на здравеопазването, финансиране), и от друга – причини извън здравната система - в демографски, икономически и социален контекст“. В края на уводната част, дисертантът е направил и кратко описание на използваните основни източници на информация.

В глава „Първа“ са разгледани теоретичните и методологични основи на изследването, касаещи концепцията за изследване на живота в добро здраве, факторите, които оказват влияние върху последното, методите за изчисляването на очакваната продължителност на живота в определено здравно състояние, някои основни показатели, касаещи тематиката, и още подробности относно използваната информационна база.

Втора глава е с практико-приложна насоченост и касае анализа на информацията относно продължителността на живота в добро здраве на българските граждани, от гледна точка на някои основни „разрези“: пол, възраст и местоживееене (области). Направена е съпоставка по изследваните показатели и за страните от ЕС.

Третата глава започва с кратка теоретична постановка на използваните методи за анализ на влиянието на някои основни социално-икономически фактори върху продължителността на живота в добро здраве. Останалата част от изложеното в тази глава е посветена на самия анализ на факторните влияния на образованието, доходите, жилищните условия и околната среда върху здравословното състояние на българското население.

Дисертационният труд завършва със заключение, синтезиращо основните моменти от проведеното от дисертанта изследване.

4. **Литература** - използваните от дисертанта източници на информация (вкл. и интернет ресурси), свързани с разглежданата тематика, показват отличната осведоменост на г-жа Йорданова и задълбочения критичен поглед на един истински изследовател.
5. **Приложения** – с оглед стегнатостта на изложението и пълнота на съдържанието, дисертантът е поместил голяма част от данните и междинните изчисления в табличен формат в частта „Приложение“.

II. Преценка за формата и съдържанието на дисертационния труд

1. **Преценка за актуалността на изследвания в дисертацията научен проблем**
В дисертационния труд задълбочено се разглеждат важни въпроси, свързани със здравословното състояние на населението, които са от съществено значение за провеждането на адекватни политики, касаещи тази сфера на живота.
2. **Мнение за езика, обема и инструментариума на дисертационния труд**
Дисертантът демонстрира задълбочено познаване на литературата, касаеща разглежданата проблематика, и отлично владение на статистическия инструментариум.
Научната разработка е ясно структурирана, съчетавайки оптимален обем на изложението и балансирано разпределение на информацията в отделните глави, ясен и логически последователен изказ, както и добра аргументация на направените научни заключения.
3. **Мнение доколко авторефератът отразява точно и пълно труда**
Авторефератът към дисертационния труд е с обем 42 страници и включва: обща характеристика на дисертационния труд (вкл. актуалност на изследвания проблем), структура на дисертационния труд, кратко, но съдържателно изложение на труда, справка за основните научни и научно-приложни приноси и списък на публикациите по темата на труда.
Авторефератът е подготвен отлично и резюмира коректно съдържанието на дисертационния труд, както и постигнатите от дисертантът научни и научно-приложни резултати.

III. Научни и научно-приложни приноси на дисертационния труд

Приносите в дисертационния труд са коректно представени в приложенията от дисертанта списък и отразяват реално извършената от него научно-приложна работа.

Също така, като значими научни и научно-приложни приноси в разработката могат да се посочат:

- Коректното изясняване на значимостта на изследването на очакваната продължителност на живота в добро здраве и на основни социално-икономически фактори, които го детерминират.
- Добрата аргументация на причините за приложението на интегриран подход и единен измерител за изследване на очакваната продължителност.
- Коректната съпоставка и изясняването на специфичните особености на двата основни източника на информация – Европейското здравно интервю и Изследването на доходите и условията на живот.
- Адекватната апробация на разискваните в теоретичната постановка методи за анализ на данните, касаещи очакваната продължителност на живота в добро здраве, както в национален, така и в международен аспект.
- Задълбоченият и коректен анализ на резултатите от проведеното от дисертанта изследване и емпиричното потвърждаване на хипотезите относно наличието на статистически значимо влияние на някои основни социално-икономически фактори върху продължителността на живота в добро здраве в България.

Освен в дисертационния си труд, авторът е представил своите научно-изследователски резултати и в **3 публикации на български език**, които са с високо научно качество и са в унисон с изследваната проблематика.

IV. Въпроси и бележки по дисертационния труд

Въз основа на разгледания дисертационен труд, бих искал да направя следните бележки, които по никакъв начин не целят да омаловажат положения от дисертанта труд:

- За по-пълното възприемане на представената от дисертанта материя би допринесло изясняването на обобщаващия показател „Общ коефициент на здраве“.
- В някои случаи, би било по-добре да се използва понятието „генерална съвкупност“ вместо понятието „популация“.

Също така, бих искал да отправя следните въпроси към автора на дисертацията:

- Какви софтуерни продукти е използвал при извършване на изчисленията и картографирането на резултатите в дисертацията?
- Тъй като не става ясно от изложението, може ли дисертантът да обясни по-подробно какви типове извадки и какви методики за претегляне на данните се прилагат в двете представителни извадкови изследвания – EHIS и EU-SILC, чиито данни са използвани при разработването на дисертацията?

V. Обобщена оценка на дисертационния труд и заключение

Дисертационният труд на тема: „Фактори за продължителност на живота в добро здраве в България“ представлява едно задълбочено научно и научно-приложно изследване, което представя докторанта като завършен изследовател със сериозни познания, подкрепени от богат практически опит. Трудът е разработен в съответствие с нормативните изисквания за присъждане на образователна и научна степен „доктор“, отразени в Закона за развитие на академичния състав в Република България и на Правилника за неговото приложение. Останалите представени документи също съответстват на изискванията за придобиване на ОНС „доктор“.

В заключение и с оглед качеството на предложения дисертационен труд, убедено изразявам становище си „за“ присъждането на образователната и научна степен „доктор“ по научна специалност „Статистика и демография“ на Евелин Славомирова Йорданова.

Дата: 02.12.2019 г.,

София

Изготвил:

(доц. д-р Ал. Найденов)